

Büntetésvégrehajtási intézmények hatékonysága

Szabó Richard

Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar,

szabo.richard@kgk.uni-obuda.hu

Pozsár Vivien

Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar,

pozsarvivi@gmail.com

Abstract: The main goal of the Hungarian Prisons Services (HPS) is to drive back their "clients" to the regular society. The most important element of this process should be to employ the prisoners in eleven different companies, which belongs to the HPS. The ReffT is the easiest method to analyze the company's efficiency. This article tries to research the all HPS companies efficiency last decade in 151 cases. A Büntetés Végrehajtási (BV) intézmények célja „ügyfeleik” visszavezetése a társadalomba. Ennek egyik legfontosabb lehetősége a rabok foglalkoztatása tizenegy vállalatnál. Az ReffT az egyik legegyszerűbb mérőszáma a vállalati hatékonyságnak. Jelen prezentáció célja, hogy a tizenegy BV vállalat 2006 és 2016 közötti hatékonyságát elemezze.

Keywords: efficiency, Public Sector Company, hatékonyság, közszolgálati vállalat

1. Bevezetés

Jelen elemzés célja, hogy áttekintse a Büntetés-Végrehajtáshoz (továbbiakban BV) kapcsolódó társaságok hatékonyságát, egy megfelelően kiválasztott egyszerű módszerrel: a ReffT mutatóval. A mutató valamennyi – bármely ágazatban tevékenykedő – gazdasági szervezet értékelésére alkalmazható, melynek rendelkezésre állnak saját tőke, mérlegfőösszeg, árbevétel és eredmény adatai. A hazai BV intézményekhez 11 gazdasági társaság kapcsolódik, melyek az ország egész területét lefedik. Tevékenységük széles körű, az agrár ágazattól (pl.: gyümölcs befőtt előállítás) a könnyűiparig (pl.: bútor készítés, lábbeli előállítás) terjed. Gazdálkodási eredményeik publikusak, így a ReffT mutatóhoz szükséges alapadatok rendelkezésre állnak. A vizsgálat során 10 vállalkozás esetében 2006

és 2016 közötti adatok alapján lett áttekintve a vállalati hatékonyság, míg az Adorján-Tex Kft esetében 2012 és 2016 közötti adatok álltak rendelkezésre.

2. A hazai Büntetés-Végrehajtás

Sajnálatos módon hazánkban is létezik kriminalitás, amelynek jogkövetkezménye lehet a jogerősen elítélt személy szabadságának korlátozása és ehhez kapcsolódó intézményben való tartózkodása. Magyarországon 29 megyei alapon szervezett BV Intézet működik, 35 objektumban. (Évkönyv [2016])

Az elítéltek intézményi tartózkodása során keletkezett feszültségét nagymértékben oldja a régebben választható, most már kötelezően alkalmazandó foglalkoztatottság. Amiként Somogyvári Mihály tanulmányában kimutatja (Somogyvári [2018]), a foglalkoztatás a büntetés végrehajtás folyamatának kockázatait mérsékli.

Jelenleg az elítéltek foglalkoztatása 11 gazdasági társaság bevonásával történik. (Évkönyv [2016])

1. táblázat A 11 társaság 2016-os árbevételét mutatja az

	Név	Árbevétel 2016 (eFt)	Megoszlás (%)
1	Adorján-Tex Kft.	3 261 019	15,46%
2	Állampusztai Kft.	1 737 958	8,24%
3	Annamajori Kft.	1 713 405	8,12%
4	BUFA Kft.	2 472 449	11,72%
5	Duna Papír Kft.	1 138 725	5,40%
6	Duna-Mix Kft.	878 845	4,17%
7	Ipoly Cipőgyár Kft.	1 623 254	7,70%
8	Nagyfa-Alföld Kft.	659 647	3,13%
9	Nostra Kft.	556 426	2,64%
10	Pálhalmai Agrospeciál Kft.	5 173 512	24,53%
11	Sopronkőhidai Kft.	1 872 906	8,88%
	Összesen	21 088 146	

BV gazdasági társaságok árbevétele 2016-ban

3. Módszertan

Vállalatok elemzésére az egyik legújabb és legegyszerűbb mutató az ReffT, mely 2017-ben került kidolgozásra és publikálásra. (Szabó [2017]). A mutatót pénzügyi szolgáltató intézményekre fejlesztették ki, de kiválóan alkalmazható más szektorban tevékenykedő vállalatokra is.

A ReffT hatékonysági mutató egy output / input hányados, melynek nettó és bruttó változata is képezhető. Az inputot a saját tőke / mérlegfőösszeg hányados képezi, míg a bruttó outputot az adózás előtti eredmény / összes árbevétel, a nettó outputot az adózott eredmény / összes árbevétel képezi. Az output / input hányados adja végül a bruttó és nettó ReffT mutatót. Amennyiben bármelyik tényező értéke negatív, a mutató minősítése siralmas, egyéb esetekben ha a mutató értéke nagyobb egynél, akkor elfogadható (hatékony) a vállalat, ha a mutató értéke 0 és 1 közé esik akkor semleges, (nem rossz, valamilyen szinten hatékony), ha a mutató értéke kisebb egynél, akkor siralmas (utalva Rogerius mester 1242-es krónikájára).

2. táblázat A ReffT mutató lehetséges értékeinek minősítése

ReffT	> 1	elfogadható
	1 > és > = 0	semleges
	< 0	siralmas

4. Kapott eredmények

A vizsgálat során 2006 és 2016 között BV intézményekhez kapcsolódó gazdasági társaságok jellemző mutatóit képeztük, nyilvános adatok alapján, így összesen 115 eset került definiálásra. Sajnálatos módon 1-nél nagyobb értéket nem sikerült egyik évben sem elérni, ennek következtében két kategóriába kerültek a vállalatok, a semleges és a siralmas. A legjobb osztályból való kimaradás talán a körülmények ismeretében nem tekinthető elvárásnak.

A klasszikus szabálytól (2 ad $k < N$, k = osztályközök száma, N =sokaság mérete) kismértékben eltérve nem 6, hanem 5 osztályba lettek sorolva a kapott eredmények.

Két esetet lehet kiemelni, melyek meghaladták a 0,5-es értéket, mindkettő 2010-ben valósult meg, az egyik a BUFA Kft (0,727402) a másik a Sopronkőhida Kft (0,638674). További 15 esetben 0,2 és 0,5 közötti értéket értek el, 24 esetben a mutató 0,1 és 0,2 közé került. Leggyakrabban – 55 eset, a vizsgált alkalmak

mintegy felénél – 0 és 0,1 közötti volt a ReffT értéke. Negatív kategóriába 19 esetben jutottak a cégek – mindegyik veszteséges évet jelentett. Három eset kivételével a veszteséges időszakok 2010 év előttiék. Input tényező egyik esetben sem volt negatív.

Idősorát tekintve megállapítható, hogy 2010 előtt túlnyomó többségében hatékonytalan, 2010-ben lett maximálisan hatékony, azóta pedig váltakozóan fejlődő a vizsgált szervezetek hatékonysága.

3. táblázat A kapott ReffT mutató értékeinek megoszlása

ReffT érték intervalluma	Esetek száma	Megoszlás
0,5 >	2	1,74%
0,5 és 0,2 között	15	13,04%
0,2 és 0,1 között	24	20,87%
0 és 0,1 között	55	47,83%
< 0	19	16,52%
Összesen	115	100,00%

A kapott eredmények leíró statisztikai vizsgálatát mutatja a 4. táblázat.

4. táblázat A kapott ReffT mutató értékeinek statisztikája

ReffT (N)	
Várható érték	0,069685
Standard hiba	0,016052
Medián	0,063104
Módusz	#HIÁNYZIK
Szórás	0,172140
Minta varianciája	0,029632
Csúcsosság	5,482455
Ferdeség	-0,226263
Tartomány	1,424699
Minimum	-0,697297
Maximum	0,727402
Összeg	8,013770
Darabszám	115
Konfidenciaszint(95,0%)	0,031799
Relatív szórás	2,470254359

A vizsgált vállalatok közül négy volt olyan, melyek mindvégig nyereségesek voltak, az Adorján - Tex. Kft., az Állampusztai Kft. a Nagyfa-Alföld Kft és a Pálhalmi Agrospeciál Kft. Ezek közül az Állampusztai Kft 7 alkalommal került a második legmagasabb értéket tartalmazó osztályközbe. Ugyancsak az Állampusztai Kft ReffT mutatóinak a legkisebb a relatív terjedelme, így ez a leginkább összetartó sokaság.

5. táblázat A vizsgált időszakban mindvégig nyereséges vállalatok ReffT mutató értékeinek statisztikája

cégnév	max	min	terjedelem	átlag	relatív terjedelem
Adorján-Tex Kft.	0,2666	0,0120	0,2546	0,1150	2,2143
Állampusztai Kft.	0,4510	0,0349	0,4161	0,2370	1,7557
Nagyfa-Alföld Kft.	0,1147	0,0011	0,1135	0,0461	2,4657
Pálhalmi Agrospeciál Kft.	0,2554	0,0029	0,2525	0,1015	2,4885

A többi 7 vállalat közül egyszer volt negatív az érték egyrészt az Annamajori Kft-nél 20074-ben, másrészt a Duna Papír Kft-nél, 2014-ben. Sajátos az Ipoly cipőgyár Kft értékei, melyek 2006 és 2010 között végig negatívak, majd 2011-től 2016-ig végig pozitívak. A BUFA Kft 2006, 2008 és 2009-ben negatív értékeket produkált, 2010-től folyamatosan pozitív értékeket. A Sopronkőhida Kft szintén csak 2008 és 2009-ben volt minuszos, a többi időszaka pozitív. A többiek esetében 2010 után egy-egy év volt veszteséges

5. Következtetések

Az elemzés során a hazai gazdálkodó szervezeteknek sajátos szegmense – a BV által működtetett gazdasági társaságok – lettek áttekinve. Ezek ökonomiai szempontból átmenete is képezhetnek a közszféra és a magánszféra között. Közszférának tekinthetők, mivel a munkaerő jelentős részét fogvatartottak végzik, melyek számára kötelező a foglalkoztatás. Versenyző (magán) vállalatnak tekinthetők abból a szempontból, hogy céljuk a profit elérése. A kapott eredmények a speciális funkcióból és körülményekből adódóan akár jónak is minősíthetők. Esetleges nemzetközi összehasonlítás tovább árnyalhatná a képek.

A konkrét eredményeket ReffT szerint csökkenő sorrendben rendezve az 6. táblázat mutatja

6. táblázat A kapott ReffT mutató konkrét értékei

	Cégnév	ReffT (N)
1	BUFA Kft. _2010	0,727402
2	Sopronkőhidai Kft. _2010	0,638674
3	Állampusztai Kft. _2011	0,450998
4	Állampusztai Kft. _2012	0,392691
5	Duna-Mix Kft. _2012	0,310534
6	Állampusztai Kft. _2013	0,292783
7	Állampusztai Kft. _2010	0,285687
8	Állampusztai Kft. _2008	0,270375
9	Duna-Mix Kft. _2013	0,267846
10	Adorján-Tex Kft. _2013	0,266556
11	Állampusztai Kft. _2014	0,261886
12	Pálhalmai Agrospeciál Kft. _2012	0,255356
13	Duna Papír Kft. _2008	0,251733
14	Nostra Kft. _2011	0,239077
15	Pálhalmai Agrospeciál Kft. _2011	0,237892
16	Duna Papír Kft. _2006	0,214199
17	Állampusztai Kft. _2006	0,203694
18	BUFA Kft. _2013	0,197477
19	Duna Papír Kft. _2009	0,183526
20	BUFA Kft. _2014	0,180975
21	Állampusztai Kft. _2007	0,180694
22	Annamajori Kft. _2009	0,180058
23	Ipoly Cipőgyár Kft. _2011	0,170568
24	Duna Papír Kft. _2010	0,165293
25	Annamajori Kft. _2008	0,16239
26	Duna Papír Kft. _2007	0,161203
27	Sopronkőhidai Kft. _2015	0,144365
28	Nostra Kft. _2016	0,14404
29	Duna-Mix Kft. _2011	0,14286
30	Sopronkőhidai Kft. _2006	0,141543

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században

Budapest, 2018

31	Annamajori Kft._2014	0,141239
32	Állampusztai Kft._2009	0,140921
33	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2006	0,131623
34	Adorján-Tex Kft._2014	0,131251
35	Adorján-Tex Kft._2012	0,129858
36	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2013	0,129544
37	Nostra Kft._2014	0,115915
38	Nagyfa-Alföld Kft._2010	0,114681
39	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2014	0,111909
40	Duna-Mix Kft._2015	0,10351
41	Nostra Kft._2013	0,100382
42	Duna-Mix Kft._2014	0,094635
43	BUFA Kft._2011	0,094048
44	Állampusztai Kft._2015	0,092329
45	Duna Papír Kft._2012	0,09159
46	Annamajori Kft._2011	0,090697
47	Sopronkőhidai Kft._2011	0,088881
48	Sopronkőhidai Kft._2013	0,083751
49	Nostra Kft._2012	0,082439
50	Ipoly Cipőgyár Kft._2012	0,081111
51	Nagyfa-Alföld Kft._2008	0,080283
52	BUFA Kft._2015	0,077823
53	Duna-Mix Kft._2007	0,067702
54	Nagyfa-Alföld Kft._2011	0,066616
55	Sopronkőhidai Kft._2012	0,066138
56	Sopronkőhidai Kft._2016	0,064826
57	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2010	0,064467
58	BUFA Kft._2016	0,063104
59	Nagyfa-Alföld Kft._2007	0,060206
60	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2015	0,05766
61	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2008	0,0526
62	Sopronkőhidai Kft._2007	0,052349
63	BUFA Kft._2012	0,051643

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században

Budapest, 2018

64	Nagyfa-Alföld Kft._2006	0,051587
65	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2007	0,046087
66	Sopronkőhidai Kft._2014	0,04341
67	Annamajori Kft._2013	0,041401
68	Nagyfa-Alföld Kft._2009	0,041157
69	Annamajori Kft._2016	0,039722
70	Adorján-Tex Kft._2015	0,035138
71	Állampusztai Kft._2016	0,034905
72	Ipoly Cipőgyár Kft._2014	0,034515
73	Nagyfa-Alföld Kft._2014	0,032307
74	Ipoly Cipőgyár Kft._2016	0,029357
75	Annamajori Kft._2010	0,029056
76	Annamajori Kft._2012	0,028735
77	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2009	0,025939
78	Nagyfa-Alföld Kft._2012	0,021706
79	Nagyfa-Alföld Kft._2013	0,021656
80	Ipoly Cipőgyár Kft._2013	0,020959
81	Nostra Kft._2010	0,019709
82	Ipoly Cipőgyár Kft._2015	0,018541
83	Duna Papír Kft._2015	0,016678
84	Nostra Kft._2007	0,015993
85	Nagyfa-Alföld Kft._2016	0,015228
86	Duna Papír Kft._2013	0,013576
87	Duna Papír Kft._2016	0,01305
88	Duna Papír Kft._2011	0,012202
89	Adorján-Tex Kft._2016	0,011996
90	Annamajori Kft._2006	0,008246
91	Nostra Kft._2006	0,00497
92	Nostra Kft._2009	0,004731
93	BUFA Kft._2007	0,003057
94	Annamajori Kft._2015	0,002976
95	Pálhalmai Agrospeciál Kft._2016	0,002893
96	Nagyfa-Alföld Kft._2015	0,001132

97	<i>Duna-Mix Kft._2008</i>	-0,03556
98	<i>Ipoly Cipőgyár Kft._2007</i>	-0,04148
99	<i>Duna-Mix Kft._2016</i>	-0,05158
100	<i>Nostra Kft._2008</i>	-0,0628
101	<i>Ipoly Cipőgyár Kft._2008</i>	-0,07497
102	<i>Duna-Mix Kft._2006</i>	-0,0825
103	<i>Annamajori Kft._2007</i>	-0,0911
104	<i>Ipoly Cipőgyár Kft._2009</i>	-0,09635
105	<i>Ipoly Cipőgyár Kft._2010</i>	-0,126
106	<i>Duna-Mix Kft._2010</i>	-0,13717
107	<i>Ipoly Cipőgyár Kft._2006</i>	-0,14921
108	<i>BUFA Kft._2006</i>	-0,16333
109	<i>Sopronkőhidai Kft._2009</i>	-0,16562
110	<i>Nostra Kft._2015</i>	-0,19846
111	<i>Duna Papír Kft._2014</i>	-0,23754
112	<i>Duna-Mix Kft._2009</i>	-0,27322
113	<i>Sopronkőhidai Kft._2008</i>	-0,32825
114	<i>BUFA Kft._2009</i>	-0,41449
115	<i>BUFA Kft._2008</i>	-0,6973

A kapott értékeket figyelembe véve, külön említést érdemel a BUFA Kft. 2010-es évi kiemelkedően jó eredménye, melynek oka, hogy a társaság abban évben számolta fel ingatlanvagyonát. A negatív mutatószámmal rendelkező társaságok is további magyarázatra szorulnak. Megfigyelhető, hogy ezen eredmények szinte mindegyike – 3 eset kivételével – a 2011-es év előtt született, amikor még a Központi - és Belső Ellátási Rendszer nem működött. A rendszer működésére irányuló BM és Kormányrendeletek megszületésének köszönhetően a BV gazdasági társaságok élete jelentős változáson esett át, amely kivétel nélküli javulást eredményezett minden vállalat esetében. Három esetben fordult elő a rendszer működését követően negatív eredmény a hatékonysági mutatót illetően, a Duna Papír Kft.-nél a 2014-es évben, a Nostra Kft.-nél a 2015-ös évben, és a Duna-Mix Kft.-nél a 2016-os évben. Mindhárom esetben az a magyarázat, hogy a társaságoknál vezetőség váltás történt abban az évben.

Szemponként felmerülhet, hogy a viszonylag alacsony munkaerő költséggel működő vállalkozások miért nem nyereségesek? A költségvetési rendszer keretében való értékesítési kapcsolatok jelentős szegmense nem tekinthető likvidnek. Például az egészségügyi intézmények fizetési lehetősége-hajlandósága

nem megfelelő, saját likviditásuk miatt, így helyzetüket lánc tartozásként más szervezetekre, köztük a BV vállalkozásaira is átgördítik. Ezen felül minden társaság jelentős - nem termelő munkát végző - polgári munkavállalói létszámmal rendelkezik, melynek bérköltsége már nem olyan alacsony, mint a fogvatartottak esetében. Továbbá jelentős terhet ró a társaságokra, az államilag elrendelt teljeskörű foglalkoztatás, melynek okán minden munkára kötelezett és egészségügyileg alkalmas fogvatartottat munkába kell állítani, azonban tényleges termelő munkát a beállított rabok egyharmada végez. Ennek több oka van, egyrészt, hogy nincs megfelelő létszámú hivatásos állományú munkavállaló, akik az őrzés biztonságáért felelősek, másrészt nem tudnak a társaságok elegendő munkát biztosítani, ezért a munkába beállított, de a munkába ki nem vonultatott fogvatartottaknak állásidőt kötelesek a társaságok fizetni. További problémát jelenthet azoknak a megrendeléseknek a teljesítése, ahol az átlagosnál nagyobb mennyiségű bútor rövid határidejű gyártására van szükség, esetenként akár egy olyan épületbe, ami még el sem készült. Értelemszerűen, ameddig az adott helység átadásra nem kerül, addig a társaságok sem tudnak teljesíteni, így akár hónapokig áll a befektetett tőkéjük egy-egy nagyobb projektben.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a 2010-ben bevezetett Központi - és Belső Ellátási Rendszer javította a BV gazdálkozó szervezetek hatékonyságát.

Források:

- [1] Évkönyv [2016]: Évkönyv, Büntetés Végrehajtási Szervezet, 2016, ISSN: 2063-0670
- [2] Somogyvári [2018]: Somogyvári Mihály: Kockázatelemzési rendszerek a büntetés végrehajtásban, Börtönügyi Szemle, 2018/1, ISSN 2591-9771 p.: 69-87
- [3] Szabó [2017]: Szabó Richard: Magyarországon is működő pénzügyi szolgáltató intézmények strukturális hatékonysága egyszerűsített DEA módszerrel nyilvános információk alapján, 2017, Párkány, V. IRI Társadalomtudományi Konferencia, 2017. június 12-13.